

Musiikkiaineistojen yso-konversio

Jarmo Saarikko
Kansalliskirjasto

Musiikkia Melindassa, Kansalliskirjasto, 26.9.2019

Konversioyhteistyöryhmät

- Ensimmäisessä konversiosääntöjä valmistelevassa työryhmässä todettiin, että musiikki-, fiktio- ja elokuva-aineistoilla ollut erilaisia kuvailutapoja
- Erot olivat niin suuria, että perustettiin erillinen **Musiikki- ja elokuva-aineistojen konversiosääntöjen valmisteluryhmä** valmistelemaan näiden aineistojen konversiota
- Myöhemmin musiikkiaineistojen erillisestä konversiosta luovuttiin, joten ryhmä toimi hyvin kiireellisellä aikataululla
- Lopulta erilliset konversiosäännöt yhdistettiin ja niiden pohjalta tuotettiin vain yksi konversio-ohjelma

Musiikkiaineistoilla ollut erilainen kuvailutapa

- Tiedot samoissa MARC kentissä mutta eri tavalla.
- Käytännöt vaihtuneet matkan varrella
- Lähteet
  - Viola: bibliografiset tiedot (Kansalliskirjasto)
  - RDA työohje: musiikki (1.0 versio)
    - <https://www.kiwi.fi/pages/viewpage.action?pageId=57248727>
    - Erityisesti esityskokoonpanot (taidemusiikissa)
  - Periaate: Musiikkiaineisto kuvaillaan ensisijaisesti osakohteina.
  - Musiikkiaineiston MARC 21 -sovellusohje (RDA): 9. Asianakentät (6XX)
    - <https://www.kiwi.fi/pages/viewpage.action?pageId=75216532>
    - joidenkin kenttien MARC21-ohjeissa edelleen ysa-esimerkkejä. Korjaukset työn alla

Konversiosäännöt

- Konversiossa käsitellään vain tietyt kuvailukentät: 567, 648, 650, 651, 655
- Kenttä käsiteltiin vain, jos ‡2 osakentässä **ysa**, **allars**, **musa** tai **cilla**
-
- Musiikkiaineistojen konversiossa puretaan ketjun osakenttiä eri kenttiin seuraavasti
- ‡a **382** Esityskokoopano
- ‡a, ‡v **655** Lajityyppi- tai muoto
- ‡a, ‡x **650** Aihe
- ‡x **385** *Kohderyhmä*
- ‡x **386** *Tekijän ominaisuudet*
- ‡z **370** Paikka
- ‡y **388** Luomisaika
- Kaikki sanastoihin kuulumattomat termit viedään kenttään **653**

Ketjut purettava täysin eri tavalla kuin tekstiaineisto

- ‡z osakenttä
  - yso-paikat termeinä kenttään 370 Paikka
- ‡y osakenttä
  - sellaisenaan kenttään 388 Aika
- ‡a osakentän lajityyppi- ja muototermien käsittely
  - SLM termeinä kenttään 655 Muoto
- ‡a osakentästä soittimet ym. seko-termit
  - kenttään 382 Esityskokoonpano
- ‡x ”aiheet” vaikuttaa perässä seuraavien termien käsittelyyn
  - yso-termeinä kenttään 650 Aihe
- Samaan ketjuun kuuluneiden termien tunnistus ‡8 osakentän avulla

±8 osakenttä

- Musiikkiaineistossa aiemmin ketjuissa olleet termit ovat palautettavissa yhteenkuuluviksi osakentän ±8 avulla.
- Osakenttään ±8 on tallennettu sen ketjun järjestysluku, mihin termi on kuulunut (käsittelyjärjestyksen mukaan)
- Tarpeellista silloin, kun tietue käsittelee useita eri osia ja niitä on kuvattu kutakin omalla ketjullaan
- Konversiosta opittua:
  - Suurin osa näistä konversio-ohjelman tekemistä lisäyksistä näyttää kuitenkin olevan melko turhia ja voidaan poistaa, kun tietuetta seuraavan kerran käsitellään
  - Tapaukset, joissa ketjut kuvasivat eri kohteita olivat kuitenkin melko harvinaisia, joten ne olisi voinut jättää käsin (uudelleen) lisättäväksi. Nyt siivottavaa tuli monta kertaa enemmän.

Esimerkkejä 8-osakentästä konversiossa

370## |8 1\u |g Suomi |2 yso/fin |0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94426

370## |8 1\u |g Finland |2 yso/swe |0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94426

38211 |8 1\u |a viulu |2 seko

388## |8 1\u |a 1900-1909 |2 yso/fin

655#7 |8 1\u |a konsertot |2 slm/fin |0 http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s718

655#7 |8 1\u |a konserter (kompositioner) |2 slm/swe |0 http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s718

- <https://melinda.kansalliskirjasto.fi/byid/012027952>
- Tietueessa on ollut vain yksi ketju, joten 8-osakentät ovat tässä tapauksessa turhia ja ne voi poistaa

Esimerkkejä 8-osakentästä konversiossa

370## |8 1u |8 2u |g Suomi |2 yso/fin |0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94426

370## |8 1u |8 2u |g Finland |2 yso/swe |0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94426

38211 |8 1u |a viulu |2 seko

388## |8 1u |8 2u |a 1900-1909 |2 yso/fin

388## |8 2u |a 1910-luku |2 yso/fin

650#7 |8 1u |8 2u |a kansallisromantiikka |2 yso/fin |0 http://www.yso.fi/onto/yso/p8953

650#7 |8 1u |8 2u |a nationalromantik |2 yso/swe |0 http://www.yso.fi/onto/yso/p8953

655#7 |8 1u |a konsertot |2 slm/fin |0 http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s718

655#7 |8 2u |a sinfoniat |2 slm/fin |0 http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s917

655#7 |8 1u |a konserter (kompositioner) |2 slm/swe |0 http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s718

655#7 |8 2u |a symfonier |2 slm/swe |0 http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s917

- <https://melinda.kansalliskirjasto.fi/byid/014717305>
- Ketjut viittaavat eri teoksiin ja ajanjaksoon.
- Numerointi on hieman harhaanjohtava termien käännöksen takia

±8- ja ±9-osakentät haittasivat tuplien poistoa

370## |8 1\u |g Suomi |2 yso/fin |0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94426
370## |8 1\u |g Finland |2 yso/swe |0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94426
370## |8 2\u |g Suomi |2 yso/fin |0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94426 |9 VIOLA<KEEP>
370## |8 2\u |g Finland |2 yso/swe |0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94426
38211 |8 1\u |a viulu |2 seko
38211 |8 2\u |a viulu |2 seko |9 VIOLA<KEEP>
38211 |8 3\u |a viulu |a piano |2 seko |9 VIOLA<KEEP>
388## |8 1\u |a 1900-1909 |2 yso/fin
388## |8 2\u |a 1900-1909 |2 yso/fin |9 VIOLA<KEEP>
655#7 |8 1\u |a konsertot |2 slm/fin |0 http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s718
655#7 |8 1\u |a sovitukset |2 slm/fin |0 http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s909
655#7 |8 2\u |a konsertot |2 slm/fin |0 http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s718 |9 VIOLA<KEEP>
655#7 |8 3\u |a sovitukset |2 slm/fin |0 http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s909 |9 VIOLA<KEEP>
655#7 |8 1\u |a konserter (kompositioner) |2 slm/swe |0 http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s718
655#7 |8 1\u |a bearbetningar |2 slm/swe |0 http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s909
655#7 |8 2\u |a konserter (kompositioner) |2 slm/swe |0 http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s718
655#7 |8 3\u |a bearbetningar |2 slm/swe |0 http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s909

- <https://melinda.kansalliskirjasto.fi/byid/008070797>
- Törmätessänne tällaisiin tupliin, niitä saa siivota <KEEP> kenttiä priorisoiden

Jälkitoimet Melindassa

- Melindan tietueissa on vielä jonkin verran kiellettyjen sanastojen termejä
  - Kaikkia YSA/Allärs/Musa/Cilla-termejä ei saatu muunnettua konversiossa.
  - Melindaan on tullut paikalliskannoista YSA/Allärs/Musa/Cilla-termejä, koska kaikkia paikalliskantoja ei ole vielä konvertoitu YSOon.
  - Termien poisto-ohjelma ei aluksi toiminut aukottomasti, Melinda-tietueisiin on päässyt jonkin verran em. “kiellettyjä” termejä
- **Melindaan ei enää tallenneta YSA/Allärs/Musa/Cilla -termejä**
  - Näiden sanastojen termit karsitaan automaattisesti Melindaan saapuvista tietueista.
- Turhia ±8 -osakenttiä voi karsia
  - Konversio-ohjelmassa tämä optio on muutettu valinnaiseksi ominaisuudeksi

(Lähde: Melinda talonmiehen kirja 3/2019)

Melinda postista

- Melinda-sisällönkuvailijan muistilista
- Monikieliset sanastot Melinda-kuvailussa
- Sanastot Asterissa

Melinda-sisällönkuvailijan muistilista

- Älä käytä enää YSA/Allärs/Musa/Cilla-termejä
- Näiden sanastojen termit karsitaan Melindaan saapuvista tietueista
- Käytä edellisten asemesta MARC-kentissä seuraavia sanastoja/ontologioita:
- 388, 648: (**YSO**)
- 385, 386, 650: **YSO** <https://finto.fi/yso/fi/>
- 257, 370, 651: **YSO-paikat** <https://finto.fi/yso-paikat/fi/>
- 655: **SLM** - Suomalainen lajityyppi- ja muotosanasto <https://finto.fi/slm/fi/>
- 382: **SEKO** - Suomalainen esityskokoonpanosanasto <https://finto.fi/seko/fi/>

Ketjuta termejä/käsitteitä ei ketjuteta

- Ketjutus on sanastokohtaista. YSO:n, YSO-paikkojen ja SLM:n termejä ei ketjuteta vaan kukin termi pannan omaan **kenttäänsä**
- Seuraavat kuvailutiedot tulee sijoittaa nyt muualle kuin 650-kenttään:
elokuvan tuotantomaa (257),
luomisaika (388) ja -paikka (370),
esityskokoonpano (382),
kohderyhmä (385), tekijäryhmä (386),
lajityyppi tai muoto (655)
- Muista kaikissa $\neq$ 0 osakenttä, jota käytetään automaattisessa käännöksessä
- HUOM! 382 kentässä seko-sanastosta esityskokoonpanon osat samaan kenttään

Esimerkki ≠0 osakentistä 382 kentässä

(Viralliset esimerkit puuttuvat toistaiseksi)

382 01

≠a sello

≠0 <http://urn.fi/urn:nbn:fi:au:seko:00912>

≠n 1

≠a cembalo

≠0 <http://urn.fi/urn:nbn:fi:au:seko:00194>

≠n 1

≠s 2

≠2 seko

- Musiikkiaineiston MARC 21 -sovellusohje (RDA)
<https://www.kiwi.fi/pages/viewpage.action?pageId=75216022>

Monikieliset sanastot Melinda-kuvailussa

Melindan yso-konversiossa lisättiin kaikki termit sekä suomeksi että ruotsiksi

- Lisää oman kirjaston käytännön mukaiset termit
- joko suomeksi tai ruotsiksi tai molemmilla kielillä, jos se on kirjastosi käytäntö.
- Muista merkitä sanastotunnisteeseen kielitarkenne
- Jos tallennat sisällönkuvailun vain yhdellä kielellä, tietueisiin lisätään sisällönkuvailukentät automaattisesti myös toisella kielellä.
- HUOM! Lisää myös **±0 osakenttään URI** (automaattista käännöstä varten)
- HUOM! Jos poistat sisällönkuvailutermin, **poista sekä suomen- että ruotsinkielinen termi**. Jos et poista molempia, automaattinen täydennys lisää poistamasi termin uudelleen.

Sanastot Asterissa

Seuraavat sanastot ovat Melinda-kuvailijoiden Asterissa käytettävissä suomeksi ja ruotsiksi.

- **yso/fin, yso/swe**, YSO sekä YSO-paikat
- **slm/fin, slm/swe** SLM
- Englanninkieliset termit näkyvät tietueen 750, 751 tai 755 kentissä.
- Jatkossa em. sanastot tulevat päivittymään automaattisesti Fintosta Asteriin
- Esityskokoopanosanasto SEKO on toistaiseksi yksikielinen ja vain Fintossa
  - Ruotsinkieliset termit merkitään päätermeiksi myöhemmin tänä syksynä. Tällöin tunnisteet **seko/fin, seko/swe**
  - Asteriin lisäämistä selvitetään

Kiitokset

Konversio-ohjelmat: **Okko Vainonen**, KK, **Alex Kourijoki**, KK

Musiikki- ja elokuva-aineistojen konversioyhteistyöryhmä

Puheenjohtaja: **Matias Frosterus**, KK, sihteeri **Jarmo Saarikko**, KK

Asiantuntijat: **Jaakko Tuohiniemi**, HULib (Muusa, Sisku), **Tapani Moisio**, KK (Muusa), **Tuomas Palonen**, KK (Muusa), **Ulla Ikäheimo**, KK (KUMEA, Sisku), **Mirja Anttila**, KK (Sisku, YSA), **Ilkka Haataja**, SibA (Muusa), **Johanna Parviainen**, Kirjastopalvelu (yleiset kirjastot), **Eeva-Riitta Peltonen**, KK (elokuva-aineistot, yleiset kirjastot), **Minna Kantanen**, KK (elokuva-aineistot)

Lisätietoja

- ❖ Konversion valmistelu ja konversiosäännöt:
  - <https://www.kiwi.fi/display/ysall2yso>
- ❖ Konversio-ohjelma:
  - <https://github.com/NatLibFi/yso-marcbib>